

K O N Y A

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL: XI

Ocak - Şubat - Mart 1947

Sayı: 99-100-101

Yıldönümümüz

Yurtdaşlarına, her yönden faydalı olmak için elinde bulunan imkânlarla çalışmalarını her yıl genişletmektedir. Pek büyük bir amaç yolunda Ebedî Şef ATATÜRK tarafından açılan ve Millî Şef yönünden desteklenen evimiz 1947 yılına kadar kendi amacında büyük başarılar elde etmek bahtiyarlığına kavuşmuş bir haldedir. Bu yıllardaki çalışmalarında bütün kollar arasında paralel bir başarıma ölçüsü mevcut bulunmaktadır.

Bütün amacı zevki ve anlayışı yükseltmek, bilgi ve görgüyü düzenlemek ve her seviyedeki insanımızın ileri bir topluluğun insanı haline getirmektir. Halkevi bilgilerin, görgülerin, kalplerin, zekâların ve iyi duyguların geliştiği yerdir. Halkevinin kalbinde kin, haset ve rekabet gibi kötü şeyler yoktur. Bunun için de vazife sevgisinden başka sevgi tanımayan insanlara çok ihtiyacımız vardır.

Doğru ve iyi şeylere karşı minnet ve sevgi ile dolu olan kalbimiz gayelerimizde hepimizi beraber yapacak bir sürü insanı özleyiyor. Uzak hüküm vermek bizi daima iyi sonuçlara gö-

türmiyecektir. Onun için Halkevinin büyük amaçlarının içine dalmak lazımdır.

Evimiz çalışmalarında ve yaptığı işlerde çevremizin uyanık ve çalışkan halkının, Halkevinde çalışan aydınlarımız ve gençlerimizin büyük bir iştirak hissesi vardır. 1947 ye kadar çalışmaya plânı üzerinde elinden gelen bütün imkânları kullanarak waitlerini yerine getirmiş programını uygulamıştır.

Hatta, bazı çalışmalarında çizdiği programın çerçevesini aşan başarılar ile çevresinin sevgi ve ilgisini üzerine çekmeğe muvaffak olmuştur. Halkevi çeşitli çocuk çalışmalarına, seri konferanslarına, müteaddit kurslarına, gençlik toplantılarına daha önem vererek ülküsüne doğru ilerlemesinde devam etmiştir.

Ev çalışmalarından beklenen ve hepimizin arzu ettiği gayelere ulaşmasında muvaffakiyetin sırrı ve temel taşı bütünümüzün el birliğiyle çalışması, aydınlarımızın bilgi ve duygu-

(Devamı arkada)

KONYA İLİNDE Meyvecilik ve Sebzecilik

C. ALİ İMER

Yurdda en büyük bir il olan Konya ilimizin 48 bin kilometre kareyi bulan bir yüz ölçümü vardır. Kuzey batımızda Afyon, kuzeyimizde Ankara, doğumuzda Niğde, güneyimizde İçel, güneybatımızda Antalya ve batımızda

larını birleştirerek çevrelerinin her yönden aydınlanmasına gayret etmesi noktasında toplandığını söyleyebiliriz.

Çünkü, Halkevi bilginlerin, zekânın iyi ve temiz duyguların el ele verip çalıştığı bir yuva ve kültür ocağıdır. Halkevi, birimizin değil hepimizin daha faydalı olabile eği çalışma yuvasıdır. Orası serbest bir kürsü, genç istidatların körpe zekâların geliştiği ve olgunlaştığı bir halk okuludur.

Orada okul görmemiş okul dışında kalmış Türk çocuklarının ve gençlerinin daha iyi bir yurttaş olmalarını sağlayacak, yurttaşların ülkülerini birleştiren ve insanî duygularını pekleştiren ve tatbikine yol açan kutsal bir çatıdır.

Bu ocağı kudretimiz nisbetinde el birliğiyle desteklemek onun vereceği ışıktan faydalanmak bütün çalışma alanları, organları herkes için açıktır. Ruhlarımızın ihtiyacı olan manevî varlıklar oradadır. Öz benliğimiz ve bütün millî, insanî varlıklarımız onun kuvvetli ateşi içinde olgunlaşmakta ve yükselmektedir.

Isparta illerimizle sınırlanmış ve çevrilmiştir ki karşınızda asılı duran duvar haritasında gözükmemektedir.

Konumuz ilimizdeki sebze ve meyveciliktir. Bunları anlatmaya girişmeden önce onları büyütecek, can verecek sulama sularımızla kanal açılmış ve açılması gereken göllerimizden kısaca konuyu açalım: Kuzeybatı ilçelerimizden Akşehirin Nane, buna akan ve su veren Afyon'un Ephher gölünden, Ilgın gölünden, çukurlarda kalan "centrifuge" tertipleriyle suları düzlüklere çıkarılabilecek olan Obruk bucağı, Çumra Karapınar ilçeleri yakalarındaki yatakları derin ve zengin sulu göllerden, Ereğli yakasındaki suların doğurduğu göl ve düdenlerden ve nihayet güneydeki Ermenek, Hadim Karaman ilçelerindeki akar sulardan nasıl faydalanabileceğimiz, batı güneyimizde Bozkır, Seydişehir, Beyşehir yakalarımızdaki akar sularımız ve kanallarımızın sularından elde edilen faydalar ve faydalanamamalarımızı söyledikten sonra asıl konumuza girişeceğiz şöyle ki:

Bu ilin güney yakalarında tarım sanatlarına yarayanları bir tarafa bırakarak söylemek yerinde olursa Karaman, Ermenek ve Hadim ilçeleri sınırlarında turfanda sebze olarak tomatos, patlıcan, kabak, salatalık yetişebiliyor. Aynı yakalarda baklagillerden çeşitli fasulyalar, bakla, biraz

böğrülce, öbürleri bol ve zengin yetişmektedir. Bunların kuruları ile gayet iyi ve nefis mercimek, Ermenek yörelerinde mercimeğe benziyen küçük taneli kesin besinliliği artkın besleyiciliği olan (Maş) adındaki ürün biraz emek verilirse bol yetiştiği görülmüştür. Ve görmüş bulunuyoruz, yalnız buralarda hayli nemlilik vardır bundan faydalanılarak böğrülcenin suyu seyrek verilirse pek iyi yetişmesi ve ürün vermesi kolaydır.

Baklagiller arasında çok besleyici olan böğrülce (Konyada yanıkara derler) yetiştirilmesini gönlümüz pek istiyor. Son yıllarda karadeniz bölgemizde bolca yetiştirilen, tohumları Mançuryadan getirilen «soya» fasulyası karadeniz yakamızda yetiştiği gibi bizim yörelerimizde sulama işleri yoluna konan ilcelerimizde hemen yetiştirilmeğe başlanmasını canla başla tavsiye ediyoruz.

Çekirdeklerinden yağ elde edilen susam, haşhaş ve hele ay çiçeği fazlaca ekilmemelidir mi? Bugün Tekel bakanlığı ay çiçeğinden yağ çıkartmağa başlamıştır. Birleşik Amerika, Balkanlarda çok önem verilen bu bitki çok değerlidir. Çıkarılan yağının zeytin ve tereyağları kadar ve bunlardan üstün olduğu dünya basınlarında yayınlanan, bilimle dayanan yazıların dilimize çevrilenlerini okumakla bilgi edinmiş bulunuyoruz.

Kavun, divlek ve karpuz gibi sebzelere gelince: Bunlar yurdun dört yaka ve bir çok bucaklarında en iyi cinslerinin bulunduğunu az çok hepimiz biliyoruz. Diyarbakır'ın kavun ve karpuzları Manisa'nın, Kırkağaç'ın kara ve yeşil kabuklu divlekleri Tekirdağ'ın sigara kâğıdı gibi ipince kabuklu, mini mini çekirdekli çok sulu ve tatlı karpuzları ve nihayet ilimiz Konya'nın divlek, kavunları ve hele

topatan kavunları ister kıraca, ister sulak yerlere ekilip dikilsinler bol bol yetiştirilmemeli mi?

Emekler çekilerek yetiştirildikleri halde yurdun istekli yerlerine bol satılan bu büyük şehirlerimize gönderilmemeli mi? Bu gün batı anadolunun o çok nefis kavun ve hele divlekleri gayet güzel ambalaj edilerek batı dünyasının İngilteresine yollanılıyor mu? neden dolayı iç, orta anadolumuzda Konya ili topraklarında da yetiştirilerek yurd içi, çevresi ve yurd dışı ülkelere yollanılmasını mı?

Bu satırları yazarken ilimizin suvarılması ihtiyacı ve ekip dikilmeye elverişli oluşu suya cidden ihtiyacı olan yakalarımıza kadar kanallar açılıp uzatılması işini önceden isterken şehrimizdeki 15. ci sulama kurulunun kıymetli suişleri müdürümüz ve uzmanı Bay İzzet Ağış ile yaptığımız tatlı bir konuşma sırasında kısaca, kulağımızda kalan bir bilgiyi şuracığa dizmekten kendimizi alamıyacağız: (O zaman bay İzzet Ağış Konya ovasındaki mevcut su kanalları yağışın bol olupta Beyşehir gölü çokca suya kavuştuğu yıllarda sulamaya gereken suları verirken, kıt, yağışlı yıllarda yiter derecede su bulunamıyor, demek olunuyorki sulanacaklara su verilemiyor. Bunu önlemek için biricik çare de Beyşehir gölünün sularının yığılta zorladığı güney ve doğu kıyılarına kuvvetlice setler yaparak baraj köprüsü takviye edilerek göl yatağında bolca su toplanınca su verilen kanallara istenildiği miktarda su verilmekle kalınmaz yeni, yeni kanallar açmak artık mümkün olur, hele çoktanberi yeni yeni kanallar açılmasını isteyen Hotamış yakasına da yeni kanallar açılır.)

Bu sözleri bu uzmandan işitince bu işlerde bilgimiz olmadığı halde yur-

da bağıllık duygumuza dayanarak bu konuda (Ekekon) gazetesinin 1947/21 martında bir yazı yazmak cesaretini kendimizde bulmuştuk. Bu sulama işleri yoluna konulursa kuvvetle sanıyoruz ki baklagillerden böğrülce, kuzey doğu karadeniz kıyılarımızda yetiştirilmeğe başlanan «soya» fasulyası gibi bir nevi yemeklik yağ bile elde edilen bitki neden yetiştirilmesin?

Ağaçlarımızdan çiçeği kaynatılıp içilen rengi dolayısıyla kerestesi mükemmel surette mobilyecilikte kullanılan, Sultan ve Anamas dağlarımızda zengin, ormanlar halinde büyüyen ihlamurlarımızı neden dolayı bütün vilâyet topraklarında yetiştirmiyoruz? ve neden dolayı meneviş ağaçlarını güzelce budayıp yeni aşı sürgünleri meydana getirterek üstlerine (Gaziayın) in dünyada eşi az bulunan fıstıklarından aşılar yapmıyalım? hoş var olsun Tarım bakanlığı son bir kaç yıldır bizim ilin güney ilçelerinden Karaman, Hadim, Ermenek sınırlarında bu aşıları gönderilen değerli aşı uzmanlarına yaptırılmaktadır. Öbür ilçelerden Ereğli, Karapınar, Ilgın, Kadınhanı, Akşehir, Seydişehir, Beyşehir ve Bozkırda bu aşının yapılması öz yürekten istenilmemeli mi?

Etlı meyvaların zengin olduğu yerler ilimizde, Akşehir, Hadim, Ermenek ve Ereğlidir. Öbür ilçelerimizde ve il merkezimiz çevresinde düzgünce sulama işleri başarılı ve sağlanırsa artık etli meyvalardan armut, elmalar, ayvalar, erikler yetiştirilebilir. Neden Kastomunu'nun Üryani erikleri, Bur-

sanın ayabakar bardak erikleri, Bolunun ve Denizlinin kirazları, vişneleri ve kabuklu meyvelerden diş bademleri, iri, ince kabuklu ve az sulamaya ihtiyacı olan ceviz ağaçları, türlü üzüm kütükleri çoğaltılmalı değil mi? Söz gelişi: Anadolunun batısındaki kardeşlerimiz, işiterek tohum getirttikleri İtalyanın ince kabuklu cevizlerinden ilimizde neden üretmemeliyiz?

Atılganlık, çalışkanlık istenildiğine göre bunları yapmalıyız. Ta Fransalardan, İsviçrelerden, İtalyalardan kaysı çekirdekleri getirten, yaprak ve meyvaları çok iri olan bu kaysıları Afyonun çok kıymetli bağçeği ve bağcıları bizlere örnek olmasın mı?

Bu gün Urfanın Nizip dolaylarıyla bu ilçeye bağlı köylerde ve doğudaki Siirt ili merkezinde çekirdeksiz ve değerli «narlar» vardır. Bizim Ermenek, Hadim, Karaman ilçelerinin Akdeniz etkisini alan yerlerinde şu narlardan fidan getirttirilip yetiştirilemez mi?

Bir, iki yıl evvel ansızın beliren bir hastalığın zebunu olan ve tanrısına kavuşan Konya İli Tarım Müdürü Rahmetli Halil Yardımcının çalışmalarıyla Ermenek, Hadim, Karaman ilçelerimizdeki yabancı zeytin ağaçlarının aşı yapılarak aşıları tutan zeytin ağaçlarına ihtiyacı olanlara verildiğini unutluk mu?

Sebze ve meyvelerimizden artkın faydalar sağlamak istiyorsak bunları üşenmeden dikelim; yetiştirelim

Konya Mintakasında Nadas

Nadas nedir, Nadasın Ziraatteki kıymet ve ehemmiyetinin teknik ve ata sözleriyle izahı ve nadas şekilleri!..

MEHMET EKEN

Bütün dünyada olduğu gibi memleketimiz ve Konyamızda da bugün hayat ve istihsal kaynağı olan toprağın dolayısıyla ziraatin kıymet ve ehemmiyeti her zaman olduğundan daha iyi olarak anlaşılmaktadır. İl, nüfus topluluğunun % 80-85 i aslında çiftçi olan memleketimizde bugün çiftçi olmayanlarımız da, toprağın verdiğini hiç kimse veremez, toprak avuçlayan altın tutar, geçinmek isteyen elini topraktan çekmesin, bir avuç altının olmaktan ise bir karış toprağın bulunmalı yolundaki ata sözlerine uyarak toprağa sarılmaktadırlar.

Bu itibarla eldeki topraktan bol miktarda faydalanmak zarureti belirmektedir. Gün geçtikçe zirai istihsalin kıymet ve ehemmiyeti artmaktadır.

Bir dönümün verimini artırmak tarlalarımızı zamanında nadas etmek, gübrelemek, vaktinde ekim yapmak, iyi bir münavebe sistemi tatbik etmekle mümkün olduğundan bilhassa kuru ziraatin temeli nadasdır.

Nadas; tarlanın 2-3 defa sürülmesiyle = hafriyatıyla ekilebilecek bir duruma getirilmesidir. Nadas; yapmakla toprağın fiziki, kimyevi bünyesi iyileştiği gibi topraktaki bi-

yolojik faaliyet de artırılmış oluyor. Aynı zamanda toprak tavi ve karışık yapı temin edildiği gibi kışın ve ilk baharda düşecek yağmur sularını toprapta tutmak ve muhafaza etmekte mümkün olmaktadır.

Bilhassa bu bakımdan yıllık yağış ortalaması 300 - 400 milimetreyi geçmeyen Konya bölgesinde iyi nadas sayesinde karantili mahsul almak mümkün olmaktadır İyi nadas; 10 Mart ile 10 Mayıs arasında geçecek iki aylık zaman içerisinde yapılan nadasdır. Çünkü bu zamanda kış rutubetinin tavına kolayca hafriyat yapabileceğinden iş randumanı yüksek olacağı gibi sıcaklardan evvel toprak bünyesinde meydana gelen Şari boruların kırılmasıyla su tebehhuratının önlenmesi ve toprağın öz evlâtları saydığımız muzur otların inkişaf etmeden itlafiyle toprak suyunun ve gıda maddelerinin ziyatı önlenmiş bulunur. Bu nadasa ahır veya saman nadası adı verilmektedir. Ahır nadasının ehemmiyetini atalarımız "ahır nadası çiftciyi aç koymaz," demekle belirtmişlerdir.

Nadasın diğer şeklinde çilbir = vakitsiz nadasdır. Mayıs 10 dan haziran sonuna kadar geçen zaman için

de yapılan nadasa bu isim verilmekte ise de gerek toprak suyunun tebehhu-ratla, gıdasının yabancı otlarla sarfın-dan sonra yapılmasından makbul sayıl-maz. Bunu atalarımız Hidirilyas = 6 mayıstan sonra tarlada yılan da oyna-sa zarardır demekle göstermişlerdir.

Nadasın bu şekilde yapıldığı za-mana göre isimlendirildiği gibi, hafri-yat adedine göre aktarma, ikileme ve üçleme diye ve nadasa bırakma şe-killlerine göre de yarım, tam, kapalı melegene nadas diye isimlendirilmek-tedir.

Nadasın kıymet ve ehemmiyetini atalarımız çok eskiden anlamışlar ve zamanımıza kadar gelen sözleriyle bu-nu pek iyi anlatmaktadırlar.

1 — Herek yok, dert çok (Herek = nadas)

2 — Ya herek etmeli, ya terk et-meli.

3 — Hereki üçle - ambarı eşle

4 — Nadas etmeyen - ekin kal-dırmaz

5 — Ağlıya ağlıya çift süren - gü-le güle kaldırır

6 — Esnaf isen - küçükten başla, koyuncu isen - sehilde kışla, çiftci isen - tarlayı üçle

7—Zahire anbarı-sabanın ucundaadır

8—Tarlanın öz oğlunu öldürki (ya-banî otlar) övey oğluna muhabbet etsin

9 — Üç öğlun olursa en akıllısı-nı - çiftci yap.

KONYA'NIN Müzik Hareketi Meselesi

M. RAGIP GAZİMİHÂL

Musiki yenilik ve kalkınışları her memlekette sulh devrelerinde belirir, maddî kriz yıllarında nisbî bir dur-gunluk olur. Bunun her yerde ve her çağda böyle olmuş olduğuna bütün tarih şahittir. Sebep de, musikin maddî himmet ve desteğe muhtaç bu-lunuşu kadar, sulh ve saadetin de en "madde dışı" dili olmasıdır. Harp ve-ya politika savaşları durulup da nisbî bir refah ve sükûn devresine geçilir geçilmez, mide işleriyle hiç bir takın-tısı bulunmayan musiki, öbür sanat-lardan daha canlı bir hareketle kendi çevresini yeni baştan geliştirmeye koyulabilir. Neticede, musiki hareke-tini körüklemek işi böyle devrelerde her medenî çevre için bir borç olur. Ressamlık, şairlik gibi varlığı tek bir yaratıcı sanatkarın eserleriyle kaim olan nisbeten ferdî san'at-lar yanında, musiki, ayrıca bir teş-kilât konusudur; çünkü, musiki, eseri, virtüozlar, orkestralar, korolar, bal-letler, opera takımları tarafından icra edilmek suretiyle varlığını duyurtabi-lecek bir sanattır; bu bakımdan tiyat-rodan bile masraflıdır. Kalabalık sa-nat ekiplerini, icra personellerini ge-rektiren bir kültür işidir. Resmî ve özel bütçelerden, ve hattâ büyük bir sanat koruyucusunun adına izafetle "mesena," denilen sanat severlerin yar-dımından (ki böyle zenginler bizde ne yazık ki hâlâ görülemiyor) medet um-masının sebebi işte bu organizasyon

zaruretidir. Şu halde bir merkezde faydalı bir musiki hareketi uyandıra-rak hareketin çevresinde önce küçük, fakat her halde ilerisi için umutlan-dırıcı bir «sanat eliti» yetiştirebilmek şu iki şarta bağlı kalacak demektir :

1 — Sulh ve sükûn devresinden faydalanmak fırsatını kaçırmamak.

2 — Yüzde yüz verimli bir teşki-lât için gerekecek sürekli bir tahsisatı resmen ve göz kırpmadan öne sürü-vermek.

Bunlar yapılmazsa ne olur? Cevap basittir : boşluk, yokluk!.. Sanat kül-türsüzlüğü öyle dikkatsiz çevrelerde yüz yıl, beşyüz yıl sürüp gider. Belki üç beş genç meloman [1] ferdî aşk ve çalışmalarıyla musiki amatörü yeti-şebilirler ve hattâ kendi aralarında intizamsız muzik toplantıları bile ya-pabilirler; fakat, yokluk içinde hiç bi-risi indi yollardan sanatın sayılı birer seviyesine yükseltemeyeceği gibi, bir «anlıyanlar zümresi» de yetiştiremez-ler. Musiki organizasyonu denilen şey öyle disipline muhtaç ve öyle şuurla emek ve zaman sarfı isteyen bir iş-tir ki, her hangi bir fedakâr halkevi-nin himmetleri böylesine zaruretler karşısında perakende çalışmalardan ibaret kalır : Meselâ Başkentimizin musiki hareketi bile ora halkevinin çalışmalarından değil, Devlet Konser-

[1] Melonun : musiki tutkunu

vatuvarının emeklerinden doğuyor... Bu hal, her büyük şehrimizde - kendi imkân ve himmetleriyle denk ölçülerde kalmak ve kalmasına dikkat edilmek şartıyla - hep böyle olacaktır.

Yurdumuz prensip itibariyle «tek merkezli» (centralisé) bir musiki hayatıyla yetinemez. Çok merkezli (décentralisé) bir musiki hareketini kollamak zorundayız. Gelenegi bakımından müzik yeniliğinde bir asırdan fazla kıdemi bulunan İstanbul'dan ve Cumhuriyet devrinin eseri olan genç ve canlı Ankara müzik hareketinden sonra, İzmir, Bursa gibi Konya'da bu «bir kaç merkezli», musiki hareketimizin bellibaşlı sanat ocaklarından birini tütürmelidir. Güney Anadolu şehirlerimizin hepsine bir nevi müzik depoluğu edebilecek duruma getirilmesi gereken Konya'nın bu rolü, Sanayi Mektebi bandolarının kurulduğu Abdülhamit devrinde de hesaplanarak tedbir alınmış, fakat türlü harp ve inkilâp engelleri Konya bandosunu yok yere susturmuştu. Konya bandosu o yılların usûl ve imkânlarına göre güzel bir başlangıç ve umutlu bir tohumdu. Gramofon ve radyo gibi «amotör gençlik arasında ileri örnekleri her gün aşılayıp duran» asrımızın mekanik kültür araçları yanında artık «bando», tek başına bir hareket çekirdeği sayılamaz. Pek daha şümüllü ve sistemli bir teşkilâtla işe başlamak şarttır.

Konya'nın «müzik yeniliği» karşındaki psikolojik ve sosyolojik zeminini, ve böyle bir organizasyonun kadrosunu ve ekonomik şartlarını incelemeye başlamazdan önce, hangi elki ve yetkiyle şu üç beş makaleyi yazmak cesaretini kendimde bulabildiğimi okurlarıma arz etmek ve uzaktan gösterdiğim bu suretâ akıl hocalığını iyi niyetime bağışlayarak hoş görmelerini dilemek isterim.

Selçukîler çağından günümüze kadar Konya'nın yetiştirdiği musiki

müntesiplerini, ve bunların orada sağladıkları arasız faaliyetin tarihini, hem de Konyalı saz şairlerinin yüzyıllar arasındaki zengin verimlerini türlü kaynaklardan öğrenerek bir cilt halinde kaleme aldım. (Ankara Halk evleri merkezine teslim edilmiş bulunan bu naçiz kalem denemesi yayınlanmak üzeredir). Böylelikle o eski kültür merkezinin musikide ne kadar pishkin, tecrübeli, üstün zevke erişmiş ve velût olduğunu anlamıştım. Şehrin ileri yenilikler adına olan vaatli kabiliyetlerine önce işte böyle inanmıştım. Bir folklor gezisinde yerli yerinde edindiğim intibalar beni müşahede yoluyla de tatmin etmiş ve umutlandırmıştı. Sayın öğretmen Arif Şahap dostumdan ve başka aydın yerlilerden edindiğim bilgiler uzun tecrübelerin verimi olan güveni ayrıca kuvvetlendiriyordu. Nihayet, ilk bir değerli ve genç Konyalı musikicinin şu yıllarda talebelerimizden bulunması o güzel yurt köşesindeki parlak musiki istidadının ne derecelerde köklü, temkinli ve çalışkan olduğunu bize büsbütün yakından sezdirtmişti; Konya'nın musikideki ilerisini bir dâva halinde gönlünde yaşatan bu gençin adını burada hatırlatmadan edemeyeceğim: Muzaffer Arkan (Hz. Mevlâna soyundan). Onunla da Konya'nın sanat dertlerini konuştuk. Görülüyor ki, bu yazıları karalarken mücerret yurtseverlik duygularıyla sürüklenmiş değilim; tarihî ve psikolojik kaynakların hemen hepsini kontrolden geçirdikten sonra bütün bir bölgenin sanat kültüründe neden dolayı Konya'dan faydalanmak zorunda bulunduğunu açıklamaya çalışır duruma ulaşmış bulunuyorum. Pek muhtelif etkilerin bende uyandırdığı kesin bir inanı günü gününe Konya çevresine duyurmayı bir borç ve ödev sayarak ilk fırsatta kaleme sarılıverdim.

Nasıl bir yol turalım da, asil ve sevgili Konya perakende musiki çalışmaları çağını artık aşsın ve sistem-

li, sürekli, verimli bir müzik ocağına kavuşabilsin? İşte çözülmesi gereken ana problem budur, «Konya'da Musiki» başlıklı kitabımın son bir bölümünde de bu problemi kurcaladım. Konyalı yazarlar, aydınlar ve müziksevenler bu hayati dâva üzerinde bıkıp usanmadan ne kadar dursalar yeridir. Tâ ki, eğitimciler kadar yönetimciler de işin önemine en sonunda inandırılmış olsunlar. Düşünüp taşınmalar, evirip çevirmelerle vakit geçirilmiye işin bir iki yıllık tahammüllü bile kalmamıştır. Çünkü bugün başlayacak bir kalkınmanın ilk faydalı verimleri ancak on yıl sonra toplanabilecektir.

Bir çifçi ekime başlayacağı zaman önce toprağının verim gücüne güvenir; güvenmezse ya o toprağı arsa gibi kullanıp çifçilik etmez, yahut da terbiye yoluyla beslenmek suretiyle ekime elverişli bir hale getirilip getirilemeyeceğini araştırır. Sonuç ters çıkarsa, tohumunu kireçler içine gömmekten çekinir, sersemlik etmez, o toprak için başkaca imkânlar arar. Müzik teşkilâtında da böylesine bir «zemin araştırma» başlangıcı bahis mevzuudur: Yani, böyle bir ocak kurulduğu takdirde bütün Konya merkezi en son ferdiue kadar böyle bir yeni kurumun programını benimseyi verecekler midir? Kayıtsız şartsız o programa bağlanacaklar mıdır? Küçük istidatları o programın emrine arzedecekler midir? Yoksa, böyle bir fedakârlığa katlanmazdan önce, bir takım indî ve kabî hükümlerle o programın isabetli maddelerini küçükseyip tahrip mi edeceklerdir? En başta şunu belirtelim ki: En büyük merkezlerde bile kundura boyayıcısından üniversite profesörüne kadar herkes her üstün varlığı aynı anlayışla değerlendiremez. İyi ve üstün olduğu dünyaca müsellem her şey her merkezde aynı sayıda hayranlara sahip değildir ve olamayacaktır. Nice Tıp, Hukuk, Fen, Tarih ve hattâ «Edebiyat» uzmanları güzel sanatlarla ilgili konu ve hükümlerde en çocukca suçlar işleyebileceklerdir... Bu hal her

uyanık merkezde böyle olduğuna ve olacağına göre, Konya'da da aynı halin görüleceği açıktır. Her sanat yeniliğiyle her yerde her zaman en küçük bir zümre ilgilenmiş, çoğunluk daima böyle yeniliklerin aleyhinde rol oynamak istemiştir; fakat başarı sağlayan taraf o çoğunluk değil, küçük yenilik zümresi olmuştur. Bir çekirdek halindeki o küçücük yenilik zümresi ancak zamanla semirip büyüyebilmiştir. Şu halde Konya'da her hangi bir yeni ocak karşısında her hangi bir çoğunluk yazılı veya sözlü aleyhte propagandaya - farzımuhal - başlayacak olsa, böylesine bir irticalî ve indî propaganda şuurlu davranışı sindirmemeli, bilâkis başlangıç adımı kendi yolunda devam edip gitmelidir. Konya'da her hangi bir yenilik hareketini müsbet veya menfi karşılayacak olan zümreler arasındaki farkın meselâ İstanbul'daki karşılık zümre nispetlerinden farklı olamayacağı inandırıcıdır. Şu halde İstanbul'da kurulacak her hangi bir sanat yeniliği ocağının memnun edeceği zümre ile Konya'da benzer bir yeni ocağın ilgilendireceği zümre arasında - Konya'nın nüfus ve kıdem nisbetlerine nazaran - hiç bir fark bulunmayacaktır. Konya bu gibi nisbetlerde hiç bir zaman bir «ilçe» toyluğu ve acemilliği göstermeyecektir.. Kısaca, Konya, müzik yeniliği işlerimizde kuvvetli bir zemindir, çevresinde güvenle işe girilebilir. Haymana bozkırının az yeşillenebilir olmasına karşılık Bursa ovası alabildiğine zümrütlüğüyle ünlüdür: Musikide de böyle nispetler mevcut olabilir. Meselâ XVII. asrın Bursalı edebiyatçısı Belîğ, «ekser ahalisi musikiperdaz olan medinci hoş ab ü hava Bursa» demişti. Haymana hiç bir asırda böylesine bir not kazanmamış olabilir. Fakat, Konya'nın her hangi bir asıra ait notu muhakkak ki Bursa'dan aşağı kalmamıştır. Şu halde, böylesine yüksek musiki zevk ve gelenegine sahip bulunan yurt köşelerinde yenilik denemelerine girişmek biraz da sistem icabı borç olacak demektir. (Sürecek)

Kel Hasan Paşa

MUZAFFER ERDOĞAN

Türkiye tarihinin ondokuzuncu asırda otuzyedi yıllık bir devresini çerçevesi içine alan Tanzimat devrinin Osmanlı türklerince idarî, içtimai ve fikrî bir takım yenilikler halinde benimsenmesine sebep olduğu herkesçe bilinen hakikatlerdendir. Mezkûr devrin seyir ve cereyan safhalarıyla diğer özelliklerini burada uzun uzadıya bir kere daha tekrarlamaktan ve ilk bakışta konumuzla sıkıdan sıkıya ilgisi olduğu belli olan o devir idarî teşkilâtının gelişme merhalelerini açıklamaktan vazgeçerek sadece Aydın ve Antalya'da, Isparta ve Kıbrıs'ta muhafızlıklara ve Adana ile Konya'da valiliklerde bulunan Hasan Hakkı Paşa'ya dair bulduğumuz tarihî kayıtlar ve vesikalardan faydalanarak hakkındaki bir kaç söz söylemek isteğinde bulunacağız:

Tanzimat devrinin oldukça mühim simalarından birisi olan Tokatlı Hasan Hakkı Paşa, üç yıl kadar valiliğinde bulunduğu Konya için tarihî bir durum çehre arz etmektedir. Kel Hasan Paşa ünvanile halk arasında yıllardanberi adının söylenip tekrarlandığını bildiğimiz bu zat hakkında ele geçirdiğimiz müstakil bir destan ile rastladığımız müteaddit arşiv vesikaları bu yoldaki çalışmalarımıza başlı başına bir yardımcı olmuştur. Tanzimat devrinde Konya'da idarî işlerin başında bulunan şahıslar arasında oldukça önemli bir yeri olan Hasan Hakkı Paşa; Tokat'ta doğmuş,

bilâhare askerliğe intisab ederek miralay ve ferik olmuştur. Ferik iken aynı zamanda muhtelif ara ile Kıbrıs, Aydın, İçel ve Isparta muhafızlıklarını da gören bu zat, 1262 yılı muharreminde vezaret rütbesine yükselmiş ve Adana valiliğine getirilmişti. Aynı yılın ramazanında bir yıl kadar kalan Osman Nuri Paşa ile becayiş edilmek suretile Konya'ya gelmiş olan mumailleh (1), burada üç yıla yakın valilikte bulunmuştur. Bu müddet zarfında Konya'da epice bir ün kazanmaya muvaffak olmuş, en ziyade derebeyliği ortadan kaldırmaya çalışmış ve memleketin şurasında burasında teğallübe kalkışan bir çok kimselerle uğraşmaktan geri kalmamıştır. Kendilerine eşraf süsü vererek başkasının sırtından geçinenlere karşı bütün şiddetini göstermesi, emir ve tenbihlerine aykırı harkette bulunanlara lâayık oldukları cezayı vermesi Konya ve çevresi halkı arasında adının müsbet ve menfi yönlerde olarak uzun müddet yaşamasına sebep olmuştur. Çürümüş bir kavunu bir manavın başına geçirdiği ve satmakta olduğu sararmış hiyarları sahibinin suratına içirdiği meşhurdur. Ekmekçi Hacı Kadri namında birisinin tenbih hilâfına çıkarmış olduğu hamur ekmekleri sıcaklığına ağzına sokturduğu ve bir yalancı şahidin yüzüne çivit sürdürmek ve merkebe tersbindirip sokak sokak

(1) — Takvim-i Vekayi. No: 349, 15 ramazan 1263.

gezdirmek suretile halk arasında teşhir etmiş olduğu söylenir. Konya'da vali olarak bulunduğu sıralarda Demiryol istasyonu ile Havuzan arasındaki sıra kavak ağaçlarını diktirmişti. Bir az aşağıda aynen tekrarlayacağımız bir destandan da anlaşıldığı üzere onun Konya'da üç yıl kadar süren valiliği, kendisinden evvel gelen ve kendisini takib edenlerinkine nazaran bazı hususiyetler arz etmektedir. Ali Sabri adlı Konyalı bir şairin vücu da getirdiği bu destanda onun binlerce fakire zararı dokunduğu, ahali den bir çok kimselerin şiddetinden korku ve dehşet içinde kaldığı ve onların izzeti nefislerini kırarak çirkin bazı muamelelerde bulunduğu, bu yüzden Konya'nın Postacılar içi gibi bazı bölgelerinde aleyhinde bir takım ayaklanmalar yapıldığı, bu esnada medrese müntesiblerinin yardımlarını gördüğü zikredilmektedir. Değerinin tek bir akça kadar bile olamayacağı tasrih edilen bu destanda onun Konyadan azledilmek suretile ayrıldığına, Erşed Bey adlı bir adamla birlikte İstanbul yolunu tuttuğuna ve yolda ihtiyar bir adamı öldürdüğüne de ayrıca temas edilmektedir. Başbakanlık arşivinde bu yoldaki vesikaları incelerken onun Konya'daki valiliği esnasında başından geçirdiği olayları gösterenlere rasgelememekle beraber zikrettiğimiz ihtiyarın ölümüne aid bir hayli orijinal kayıtlara tesadüf edilmiştir. Konyalı Ali Sabri'nin her nasılsa destanında adını tesbit etmeyi unuttuğu bu ihtiyarın gerek bu vesikalarda, gerekse Takvim-i Vekayi'de görülen kayıtlara göre Veli Ağa isminde bir şahıs olması icap eder. Gösterdiği icrai şiddet yüzünden hükümet merkezine yapılan şikâyetler birbirini kovalamış ve bunun neticesinde ise azledilerek İstanbul'da ikamete mecbur edilmiştir. Takvim-i Vekayi'de gördüğümüz

müz bir kayıddan anladığımıza göre O Konya'dan infisal ile İstanbul'a giderken yol üzerinde bulunan Kadınhanı'da kendisine derhal barınacak bir yerin tedarik edilmemesinden öfkelenen civardaki Bardakçı köyüne gitmiş ve mezkûr kazanın müdürü olan Veli Ağa'yı oraya celp ile Bahadır oğlu İbrahim Ağanın konağı avlusunda bir direğe sardırması ve sırtına iki defada dört yüz değnek vurdurmuştu (2). Veli Ağanın üç gün sonra ölmesi üzerine varisleri İstanbul'a çağırılmış, Meclis-i Valâ'da ve badehu huzurda sorguya çekildikten sonra Hasan Hakkı Paşa'dan diyet-i şer'i alınmasına karar verilmişti. Yüksek devlet memuriyetlerinde bulunan böyle bir zatın bu çeşid hareketleri yokedecek yerde kendisinin yapması, o sıralarda pek de iyi karşılanmıyarak tecziyesi istenmişti. Yalnız onun Veli Ağa'yı mutlaka öldürmek kastile dövdürmediği için kürekten kurtularak üzerinden rütbesi alınıp lâalettayın bir fert haline sokulmuş ve beş yıl müddetle Tokada sürülmüştü (3). Biz yukarıda kısaca temas ettiğimiz Veli Ağa'nın ölümü keyfiyetini İstanbulda Başbakanlık arşivindeki bazı vesikalarda da tesbit edilmiş olarak görüyoruz (4).

Şimdi burada kendilerinin icrai şiddetini tasvir eden ve Ali Sabri adlı Konyalı bir şahıs tarafından tanzim edilen mez-

(2) Vesikalarda (خان) kazası diye kaydedilen bu kasabanın Kadınhanı olması kuvvetli bir ihtimal dahilindedir. Bununla beraber onun Bolvadin ile Seydigazi arasında olduğu veya Karahisar Sancağı çevresinden bulunduğu da kaydedilmektedir.

(3) — Takvim-i Vekayi, No. 416, 21 Muharrem 1266.

(4) Han kazası müdürü iken Kel Hasan Paşa yönünden öldürtülen Veli Ağa'nın Katline dair rastladığımız bu vesikaları ileride yazımızın sonunda birer, birer tetarayacağız.

kûr destanı, Konya ile yakından ilgi-
sini düşünerek burada bir kere daha
tekrarlamak istiyoruz :

Sene binikiyüzaltmışıkide
Kel Hasan Konya'da kıldı kararı
Altmışbeşe kadar vezirlik sürdü
Nice bin fakire olmuştu zararı.

Uslandırıdı halkı her yana karşı
Dediler Kel Hasan Paşadır yahu
Darbindan korkarlar ahali, çarşı
Tebdil suretinde gezer pazarı.

Cümle ahalinin ırzına sövdü
Türbeönü'nde Hacı Kadri dövdü
Otuziki esnaf hep birlik oldu
Bakkalın başında kırdı hiyarı.

Yalancı şahidin yüzün çividler
Tükürsün yüzüne cümle yigitler
Dellâl nida eyler, halkı öğüdler
Tutmuş kuyruğundan sürer himarı.

Sokaklar içinde hiç kalmadı buz
Kırdırıp attırdı eyledi düpdüz
Kurdular kavgayı bir güpegündüz
Vakti asre denli oldu ihbarı.

Postalciuar içi dirildi dernek
Odun eşeğinden kaptılar değnek
Yürüdüler "allah, allah!," diyerek
Sanırsın elinde var zülfikarı.

Kaptılar gavgayı geçtiler ordan
Çomağı kaptılar kaçılar ordan
Kavaslar ardına düştüler ordan
Medreseye karşı turnakatları.

Softalar medrese içre girdiler
Medrese kapısın tez çevirdiler
Kel Hasan Paşa'ya haber verdiler
Açtırıp kapuyu girdi içeri

Müderisler mahkemeye doldular
Böylece hep mürafaa oldular
Vezir tarafından hille buldular
Geldi bir kaç şahit yedi ikrarı.

Toplandı münafık düzdüler hile
Heb komuşlar sözü toptan bir dile
Hiç allahtan korkup utanmaz bile
Kaldırılmış aradan namusu ârı.

Yaptırıp Havzan'ın yanına bahçe
Şehir kenarından bir az ırakça
Kendini sorarsan değmez bir akçe
Kaldı Konya'mızda bir bergüzarı.

Azloldu dediler geldi bir ferman
Ol vakit yürekte kalmadı derman
Dedi ey konyalı aman elaman
İbret gözü ilek aldı nazarı.

İstanbul yoluna döndürdü atı
Görünce fermanı kırıldı putu
İngiliz suratlı, moskof'tan kötü
Firengistan'da yokunun ayarı.

İstanbul yoluna tuttu okunu
Ta Konya'da sıçtı kuzu bokunu
Çok aldı fukara, yetim hakkını
Giderken öldürmüş bir ihtiyarı.

Varıp İstanbul'a Erşed Bey ilen
Aldılar göğsünden kalmadı nişan
Ettiğimiz bulduk dedi ol zaman
Koğdular oradan, çıktı dışarı.

Nefyettiller gitti Tokat'a karşı
Gördü hep İstanbul, ahali, çarşı
Ol vakit gözüne indi tıraşı
Görünce anladı ol aşıkârı.

Ey Ali Sabri hey yaptın bu faslı
Tokadlı kendisi; bilinmez nesli
Kel Hasan Paşa'nın dayaktır aslı
Gider it tersine alır hizarı.

Konyalı Ali Sabri'nin yukarıya
aynen naklettiğimiz yayınlanmamış bu
destanından anlaşılacağı üzere Kel
Hasan Paşanın halk üzerinde iyi bir
tesir bırakmadığı muhakkak olmakla
beraber Konya'da bazı hayırlı işlerin
de yürürlüğe girmiş olmasında başlıca
âmil olmuş olduğunu teslim eylemek
zaruridir. Kendisinin yurdunu fazlaca
sevdiği, yenilik hamle ve hareketlerini
kolaylaştırdığı âşikâr olmakla bera-
ber icraatındaki ifrat ve isti'cal, yü-
reginde beslemekte olduğu bu vatani
emellerini tam manasiyle tatbik aşı-
ğı yukarı engel olmuştur, denilebilir.
Konya'ya geldiği yıl her şeyden evvel
halkın tenezzuh ve tenefüse olan ih-
tiyacını düşünerek Şevkâbad namile
pek güzel bir bahçe vücuda getirmiş
ve bie yönüne de mükemmel bir köşk
yaptırmış ise de bazı müteassıp kim-
selerin teşvikile mezkûr köşk bir ge-
ce içinde gizli eller tarafından yıktırıl-
mıştır. Yakın çağlara kadar Zindan-
kale civarında kısmen mevcut olan
bu bahçeye doğru gidildiğinde izleri-
ne rasgelinmekte idi. Kel Hasan Paşa
mezkûr bahçe için her memleketten
her türlü mdyva ve üzüm fidanları
celbetmiş ve içine büyük bir hauuz
ve şehrin bazı yerlerine akıtılmak üz-
yeniden bir su maksimi yaptırmış ve
Havzan'dan buraya kadar ağaç oyma
oluklarla su getirterek her iki tara-
fına kavak ve söğüt ağaçları dikdirt-
mişti. Konya'da vaktile vilayetçe yap-
tırılmış olan öksüz yurdu binası kar-

şısındaki sırakavaklar Kel Hasan Pa-
şanın o zaman diktirdiği ağaçlardan
olduğu rivayet edilir.

Yukarıda takvimi vekayi'de gör-
düğümüz bir kayıddan faydalanarak
Kel Hasan Paşa'nın azledilip İstanbul
istikametinde yola çıktığı sıralarda
Kadınhanın'da kaza müdürü Veli ağayı
dövdürdüğünü ve bunun neticesinde
onu öldürdüğünü kısaca kaydetmiştik.
Şimdi burada İstanbul Başbakanlık
Arşivinde rastladığımız bazı vesika-
ları birer birer nakledeceğiz. Bu su-
retle Kel Hasan Paşanın hayat ve faa-
liyetleri ile yakından ilgili olan bu
katil olayının seyir ve cereyan saf-
halarını ve sürgün edildiği Tokat'ın
hava ve suyu ile imtizac edememesi
yüzünden yaptığı müracatlarının kar-
şılanış tarzlarını tesbit etmiş olaca-
ğımızı ümid ediyoruz :

(5) — Hamdi Zade Abdülkadir; Kel Hasan
paşa, Türksözü (Konya), 29 Temmuz 1918, No.
351 - 58. Zamanla elden ele geçen bu köşk, bir
kısmı bir aralık Çivi oğullarının ve diğer kısmı
ise İshak oğlu Hacı Yorgi'nin mülkü olmuştur.
Kapısının üzerinde ise şöyle bir tamiyeli tarih
bulunuyordu.

ممالی منقبت حاجی حسن پاشا ذی همت

برای یادگار ایتدی بو باغی قونیه ده انشا

کلوب بر بنده می اتمام تاریخی دیدی زهت

بو تون آبادی یاپدی امر ایدوب حاجی حسن پاشا

1264

Türksözü (Konya) nde çıkan bu makale
"23," yıl sonra yazari zikredilmeksizin Babalık
(Konya) da tekrarlanmaktadır [Bk : Babalık, 10/
101/1941, № 5887]

Hattatlar Armağanı

VELİ SABRİ UYAR

Hattat Adil Binal Bey

1292 Yılında Konya'nın Zemburi Mahallesi'nde doğdu, babası Konya Sipahi Alay Beylerinden Ahmet Bey Zade Seyit Ali Hayati efendidir. Konya Milletvekili Muhsin Adil Bey'in babasıdır. Darulmualliminden mezundur. Konya idadisinde ve darulmualliminde hüsnü hat muallimliğinde bulunmuştur. Mektubi kaleminde mübeyyiz ve müsevvitlik yapmıştır. 1918 den 1930 senesine kadarda Elektrik Şirketi ve Ahali Bankası Muhasebeciliğini ifa etmiştir. Son yıllarını Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Muhasipliğinde geçirmiş ve bu vazifede iken 1938 yılında vefat etmiştir. Yazı hocası meşhur hattatlardan dayısı Mahbup efendidir. Güzel Sülüs Nesih ve Ta'lik yazardı Konya'nın bir çok evlerinde levhaları vardır. Ankara Ceci mezarlığında metfundur Kabir taşı kitabesi şudur :

Gazi Terbiye Enstitüsü hesap memuru Konyalı Adil Binal Ruhuna Fatih. 1938

Hattat Dereli Abdullah Efendi

Aslı Meram Deresi Köyündendir. Konya'da Nehrikâfur mahallesinde tevettun etmiştir. Abdulbasir Efendi medresesine girmiş Müfti Aladağlı Hacı Ahmet Efendinin dersine devamla ondan icazet almıştır. Hattatlığı meşhur hattatlardan Başaralı Zade İbrahim Hakkı Efendiden tahsil etmiştir. Güzel sülüs, nesih ve ta'lik yazıları yazardı bir çok mus'hafı şerif ve enam ve evrat ve icazetnameler yazmıştır.

Hattı destiyle yazdığı mesahifi şerifeyi o zamanın madeni parası ile (25) sarı liraya satar, halk da memnunen alırlarmış bu suretle maişetini te'min edermiş bir çok talebe yetiştirmiştir. Yüksek malûmat sahibi ve kıymetli hattatlarımızdandır. 1337 senesinde vefat etmiştir. Musallâ kabristanında metfundur.

Hattat Tekeli Abdullah efendi

Konya'nın Kasap Sinan Mahallesindendir. Meşhur fudâladan Konya müftüsü Abdullah Vahdi efendinin dersinden mezundur. Hattatlığı meşhur hattatlardan Alaiyeli Abdülgani Vehbi efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs, nesih ve ta'lik yazardı el yazısıyla yazdığı ilmi sarfde (Şafiye) Adındaki kitap tapu memuru Ahmet efendide mevcuttur. İptida Süleymaniye medresesi müderrisi iken sonra Karatay sağır medresesine müderris olmuştur. Çok vakit tedris ile iştigal ederek yüzünden pek çok talebe istifade etmiştir. (Hasta hoca) demekle maruf idi. Hayatını neşriulume vakfetmiş idi. Ulumî arabiyedeki behresi herkesce müsellemler idi Fazlu kemal sahibi bir zat olup 1304 yılında ölmüştür. Şemsi tebrizi mezarlığında metfundur.

Hattat Ahmet Efendi (Sürmeli)

Konya'nın Dedemoğlu mahallesinde doğmuştur. Meşhur ve mütearef ulema ve hattatlıyeden Simavlı Osman Zühtü efendinin hüsnühatta yetiştirmiş olduğu çok değerli talebesindendir. Güzel sülüs, nesih ve ta'lik

yazardı. Beş altı adet Mushaf'ı Şerif ile sekiz on tanede kitap yazmıştır. Hattı destiyle yazdığı kitaplardan bazıları torunu terzi Mustafa Ustanın evinde mevcuttur. Uzun müddet mektep hocalığı yapmıştır. Sürmeli hoca demekle maruf idi 1311 H. 1893 M. tarihinde ölmüştür. Yağlı taş mezarlığında metfundur.

Hattat Avni Bey (Hüseyin)

1306 - 1890 senesinde İstanbul'da doğmuştur. Babası İstanbul tüccarından Aziz efendidir. İstanbul'da (Hadi-katül Maarif) adında hususi mektepte ilk tahsilini bitirdikten sonra Meşrutiyet devrinin iptidasında açılan ticaret mektebialisinin mahraç sınıfına kayıt ve kabul edilerek bir müddet devam etmiş isede ikmâl edememiştir.

Yazı hocası İstanbul'un en güzide hattatlarından Kâmil Akdik efendidir (*). Sülüs, nesih, ta'lik, celi, divan,

(*) Kâmil 1941 - 1862 M. Reisul hattatiyn nâmenüvislik nişanı hümayun kalemi mümeyyizliği hüsnühat (Güzel yazı) öğretmenliği hibi devlet ve eğitim hizmetlerinde bulunmuş olan Hoca Tahsiu efendi okulunda açılan medresetül hattatiyn de önce sülüs ve nesih sonra hutotu mütenevvia (çeşitli yazılar) öğretmeni olmuş ve kendisine reisül hattatiyn payesi verilmiştir. Daha sonra güzel san'atlar akademisinde öğretmen olarak çalışmıştır. San'at hayatındaki ününü sürekli ve sabırlı çalışmasına borçlu olan önce o zamanın en kuvvetli hattatı olan Sami'den ders almış 1879 ve zamanla gelişen san'at kabiliyeti sayesinde bu dersler birlikte çalışma şekline girmiş ve 1901 e kadar hattat Sami'nin değerli benliğinin payı olduğu kadar Şeyh hafız Osman, Yedi kuleli Abdullah, Eğri kapılı Rasim gibi Üstatları örnek tutan çalışma ve araştırmalarının da rolü vardır. Bu maksatla daha önceki üstat ve hattatların yazılarını toplayarak meydana getirdiği kolleksiyon bugün topkapı müzesinde bulunmaktadır. Celi, Divanı celisi, Rik'a, Sülüs, Ta'lik gibi yazı çeşitlerinin hepsi ile uğraşmış olmakla

şeceri, küfi, rik'a ve dah² bu yazıların şubeleri olan diğer muhtelif yazıları da yazardı. 1323 - 1905 yılında Babiali divanu hümayun Evamiri mühimme kaleminde turakeş, İznisseniyeye vesair beratlar kâtibi idi, bilâhare Konya'ya gelerek Konya Belediyesi Muhasebe kalemine 1341 senesinde Maarif dairesi hisabat kaleminde bulunmuş, 1926 tarihinde ilk mektepler hüsnühat hocalığı yapmıştır. Elâzığ Maarif Eminliği Mümeyyizliğine oradan da Kastamoni Vilâyeti Maarif Eminliği Mümeyyizliğine nakli memuriyet etmiştir. Maarif Eminliğinin ilgası üzerine Konyaya gelmiş ve hemşiresi yanında bir müddet kaldıktan sonra müptelâ olduğu felç hastalığından dolayı tedavi için İstanbul'a giderek oranın hastahanesinde tedavi esnasında iken 1942 tarihinde ölmüştür. Musikiye de aşina idi. notaları dahi hemşiresinde mahfuzdur. Konyada eserleri: Muhtelif mekteplerin bütün levhaları, Nakıboğlu Caminin iç kapusu üzerindeki mermer kitabe, İstasyon yolu üzerinde zafer çeşmesi mermer kitabe zafer çeşmesi kitabesi şudur:

- 1 — Zafer çeşmesi
- 2 — İstiklâl harbi şehitlerinin ervahına
- 3 — İthafen Belediyece inşa ettirilmiş. 1340

beraber daha çok sülüs ve nesih üzerine çalışmıştır. En güç yazı çeşidi olan nesih ile meydana getirilmiş bir kur'anı kerim, Medinede Mihrabı Nebi Celi, Mısırdaki Prens Mehmet Ali Paşa tarafından yaptırılan caminin kubbesini çevreleyen ve 90 M. tutan (Fetih) suresi ve bir çok türbe yazısı İstanbul'da Fatih Türbesinde Abdülhak Hamid'in Fatihi ziyaret manzumesi, Hocası Hattat Sami'nin mezar taşı, Topkapı Sarayı kitaplığı ve çini dairesindeki yazılarla diğer yazıtlar ve bir çok kimselerde bulunan yazmalar bıraktığı eserler arasındadır. İnönü Ansiklopedisi Sahife: 327.

Hattat Ahmet Hulusi Efendi

Konya'lıdır. Babası Nan pareci demekle meşhur Halit efendidir. Konya medresesinde okumuş müteaddit hocalardan ders görmüş hattatlığı da Konya'nın meşhur hattatlarından Mehmet Emin Vehbi efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs ve nesih ve ta'lik yazardı. Bir levhası da Evcî zade Sarraf Fehminin evinde mevcuttur. Bir yazdığı eserinde görüldüğü üzere şöyle yazmıştır. Esseyyit Hafız Ahmet Hulusi Bin Halit Nan pareci Mintelamiz Esseyyit Elhaç Mehmet Emin Vehbi Elgunevi. Sene 1275 Fi Şevval.

Tarihivefatına ve nerede metfun olduğuna dair malumatımız yoktur.

Hattat Kiçi Muhsineli Hacı Ali Efendi

Anasıl Konya'ya bağlı Kiçi Muhsine köyündendir. Konya müftüsü Kadınhanlı Hacı Hüseyin efendiden tahsil ve tezzün etmiştir. Sahipata cami şerif ittisalindeki larende medresesi müderrisi idi. Hattatlığı Özdemiri müderrisi Başaralı Zade İbrahim Hakkı efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs ve nesih ve ta'lik yazardı. Kendi el yazısı ile yüz adet Mushaf'ı şerif ile bir dâ-nede Buharii şerif yazmıştır. Bir çok hocaların icazetnameleriyle yedi adet risale yazmıştır. Ahlakı güzel ve ehli hüner saf vicdane malih nahiful vucut bir zad olup 1329-1911 yılında ölmüştür. Meram yolu üzerindeki ulu mezarlıkta metfundur.

Oğlu Tahir efendide bizzat gördüğüm el yazısıyla yazdığı risaleler şunlardır :

- 1 — Risaleyi Ayetul Hırz
- 2 — Risalei Ahbarul Mescidülham
- 3 — Risalei vasiyetname lilhadimin

4 — Mephasi fi makamı İbrahim ve Hacerul Esvet

5 — Risaletüddat lisaçaklı zade

6 — Nasihatı Hazreti Ali Razi-yallahu Anh. Anhlilbni Hasen Razi-yallahu Anh.

7 — Methi Nebi Aleyhisselâm li-ruhi

Bu risaleler Nesih ve ta'lik ile yazılmıştır.

Hattat Kutsi efendi zade Ahmet Ferid efendi

1314 - 1896 tarihinde Konya'nın Kürkçü mahallesinde doğdu, babası meşayih ulemadan kutsi efendidir. İlk tahsilini bitirdikten sonra İslâhî medariste ve mülga darul hilafe medresesinde okumuştur. Hattatlığı Konyamızın değerli hattatlarından Halit efendiden ve ressamlığı da Antalyalı Sadık efendiden öğrenmiştir. Çok güzel sülüs ve nesih ve ta'lik yazardı. Ressamlıkta mahareti kâmileli vardır. Bilahare muallimler kursuna devam ederek bir hey'et önünde imtihan vererek ilk okul öğretmenliğine tayin olunmuştur. Müteaddit yerlerde muallimlik yapmıştır, Elyevm Kayseri ilinin Aziziye ilçesine bağlı Pazarören Enstitüsünde resim muallimliği yapmaktadır. Kürkçü mahallesindeki yeni camiin evvelki levhalarını bu zat yazmıştır.

Hattat Şems dedesi zade Der-iş Ahmet

1290 - 1873 yılında Konya'nın ci-var mahallesinde doğmuştur. Babası çelebilerden Hacı şemsettin efendidir. Ulu Arif Çelebi sülâlesinden dir. İptidai ve rüştü mektepleri tahsilini bitirdikten sonra Türbeyi Mevlâna ci-varında (şimdiki Askerî hastanesi yeri) Mulla efendi medresesinde ulemadan Bektaşî demekle maruf Ağrışlı

Mustafa efendiden biraz ders okudu pederinin vefatıyla bir müddet attarlık yaptı sonra attarlığı terk ederek Şems dedesi Hacı Rıza efendinin ölümü üzerine yerine Şemsi Tebrizi tekkesine Türbedar ve zaviyedar oldu. Tekkelerin ılgası üzerine vazifesinden ayrıldı. Hattı sülüsü ve nesih Başaralı zade İbrahim efendiden ve Ta'lik yazıyı da Mesnevihan Sıtkı dededen öğrendi güzel sülüs ve nesih ve ta'lik

yazardı hattı destiyle yazdığı levhalar da oğullarında mevcuttur. Tabiatî şiriyesi vardı kendisi enfiye mütehas-sısı idi. Devriş Ahmet demekle maruf idi. İlmi Cifir ve Remilde de mahir idi. Devriş meşreb ahlakı güzel candlerdan bir zat olup 1943 yılında ölmüştür.

Şemsi Tebrizi Hazirasında metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur :

Elfatiba

Ey zairi ehlikubur, ey ehli dil, ey müsliman
Ali makam, Şemsi Tebriziye Kabrim Asitan
Ağuşi haki rahmete kondum olup hamuşu mevt
Sahip makame bende hem derinden bir nişan
Dünyada yetmiş yıl ömür sürdüm hudaye bin şükür
Yıllarca hemde türbedar idim Abâ an ceddin bu şan
Bir nayi goş cane dirgel ey fakiri mevlevi
Bildim bitâp irciîdir eyledim teslimi can
Tarihi hatîf söyledi şehri rabiul ahara
Ahmet Dede hem raz naz Kudsü Cennet Aşıyan
1362 Rabiul Ahir 21 Salı gecesi

Hattat Ahmet Ağahi efendi

Konya'nın Devle mahallesinde doğmuştur, babası meşhur hattatlar-dan Mahbub efendidir. Vilâyet mektubi kaleminde bulunmuştur. Kendisi hattat idi, hüsnü hattı babasından öğrenmiştir. Sülüs, nesih ve rik'a yazardı. Sırçalı mahallesindeki Sırçalı mescidi şerifin divarındaki Aşarayı mübeşşere isimleriyle sair levhalar hep onun yazısıdır. El yazısıyla önemli yazdığı tezhipli ve nakışlı Mushaf'ı şerif Baba sultan mahalldsinde karısı Zehra hanım nezdinde mevcuttur. 1340 rumi tarihinde genç yaşında ölmüştür. Şemsi Tebrizi kabristanında gömülüdür. Yazdığı levhaların sonunda : Ketebehu Cemii hazihi hutotu

vilâyet mektubi kalemi ketebesinden Ahmet Ağahi bin Muhammed Mahbup elmağruf bihamdi zade gaferallahü dehu velivelideyhi 1342 H.

Hattat Hacı Ali Haydar efendi

1265 - 1848 de Bordabaşı mahallesinde doğmuştur. Mehmet Sait efendinin küçük oğludur. Meşhur ulemadan Sarı hafız Hacı Süleyman Vehbi efendiden tahsil ve tezzün etmiştir. Hattatlığı da biraderi Hacı Mahmut efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs ve rik'a yazardı hatta oğullarının muhafazası altında memuriyete heves edüp de ikmaline muvaffak olamadığı on-beş cüz'e kadar Abadi kâğıt üzerine yazılmış son mushaf'ı şerifi de hattı-

destiyledir. 1295, 1878 yılında silki mumuriyete intisabederek epey müddet vergi kâtipliğinde otuz sene Belediye ve Ticaret azalığında ve reisliğinde bulunmuştur. Sonra da memuriyetten çekilmiştir. Mumailayh o zamana göre mecellei hukuk ve kavanini devlet ezberinde kuvveyi hafızaya malik ve geniş malûmatlı bir zat olup müptela olduğu hastalık dolayısıyla tedavi olmak üzere İstanbula giderek orada 1334, 1915 tarihinde bir cuma günü vefat etmiştir. Eyyüp Sultan hazirasında metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur :

Konya Eşraf ve hanedanından ve Konyanın Sahip Ata Camii şerifi hatibi ve Sırçalı mescid şerifi imamı Hamdi zade Hacı Ali efendi ruhuna fatiha 22/Mart/1334

Hattat Abdülmü'min efendi

Konya'nın İbnişahin mahallesinde doğmuştur. Babası okur yazar Mustafa efendidir. Konya medreselerinde müteaddid hocalardan ders okumuş ve hattatlığı Başaralı zade İbrahim efendiden öğrenmiştir. Güzel sülüs ve nesih yazardı, üç adet Kur'anı kerim yazmıştır. Bir tanesi torunu Aksekili Merhum Abdullah efendinin oğlu Ahmet Efendide vardır. Yazdığı Mushaf'ı şerifleri satarak parasına bir ev aldığı torunları tarafından rivayet edilmektedir. Uzun müddet düyunu umumiye Baş kâtipliğinde bulunmuş 1324 de vefat etmiştir. Musallâ kabristanında kız kulesi civarında metfundur. Torunu Ahmet efendide olan Kur'anı kerimde şöyle yazıyor : Ketebehu Elhakir Elfakir Esseyyit Abdülmü'min

bin Mustafa İbni Mustafa Bin elhaç Ahmedul Kunevi Mimi telâmizi İbrahim El Hakkı El kunevi afa anhum elbarı 1286

Kabir taşı kitabesi şöyle yazılıdır:

Huvelbaki

Düyunu umumiye mütekaitlerinden terzi Hacı Mustafa Mahdumu Abdülmü'min efendi hoca ruhuna fatiha. 1344/12/ Rabiul evvel.

Hattat Dayıoğlu Ali efendi

Konya'nın Songur mahallesinde doğmuştur. Babası Halil efendidir, ilk tahsilini bitirdikten sonra taş kapı medresesi müderrisi İbrahim efendiden ders okumuş ve ondan icazet almıştır. Yazı hocası Alaiyeli Abdülgani efendidir. Dört, beş tane mushaf'ı şerif ile en'am (Hamail) ve delâili hayret yazmıştır. Değerli ve ahlaklı hocalarımızdan ve hattatlarımızdandır. 1308 tarihinde vefat etmiştir. Müfti Hacı Abdülgadir efendinin evi karşısındaki küçük mezarlıkta metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur :

Hu

1 — Dayı oğlu Ali 2 — Efendi ruhune 3 — Fatiha 1308 15 Rabiul ahir

Hattat Çimili Hacı Ahmet Efendi

An asıl Akseki ilçesine bağlı Çimi köyündendir. Konyada tevattun ve tehhül ederek iptida Sırçalı medresesi müderrisi ulemadan Trabzonlu Hacı Ali efendiden okumuş mumailayh bir sebep dolayısıyla Adana'ya hicret et-

tikten sonra müfti Kadınhanlı Hacı Hüseyin efendinin dersine devam etmiştir. İkmali tahsil ettikten sonra ondan icazet almıştır. İlmi kiraatı kur'anı de meşhur Kafalı zade Hacı Hasan Efendiden okumuş ve ondan icazet almıştır. İlmi vücohde yedi tolası vardı, yüzlerce talebe kendisinden ilmi kiraat okumuş ve icazet almıştır. Bu suretle kendisine (Şeyhul Kurra) unvanı verilmiştir. Aynı zamanda hattat idi güzel sülüs ve nesih ve ta'lik yazardı çok değerli ta'lik yazısı vardır. Vücoh okuttuğu talebesinin Kuranı kerimlerinin kenarlarına bütün ilmi kiraat imamlarının rivayetlerini yazardı. Ta'lik yazısıyla icazetnameleri

vardır. Hattı destiyle yazdığı ilmi kiraatten ve Kur'anı kerim secavendini bildiri tayfuru adında bir kitap yazmıştır. Bu da öğretmen dülger zade Ahmet efendide mevcuttur. Alim ve fadıl ve salih bir zat olup 1326 senesinde vefat etmiştir. Hacı Fettah mezarlığında metfundur. Kabir taşındaki kitabesi şudur :

Hu

- 1 — Elmerhum velmagfur lehu.
 - 2 — Şeyhulkurra ve ulemai.
 - 3 — Kiramdan Çimevi Elhaç.
 - 4 — Ahmet Efendinin Roh.
 - 5 — Pür futuhine elfatiha.
- 3 Cemazel Ahir/1326

(Devam edecek)

Köylerimizde Genel Çalışma

MEHMET ÖNDER

Coğrafi ve Ekonomik bünyeleri bakımından pek çok değişiklikler gösteren köylerimizin genel ve sosyal davalarından biri de çalışmanın düzenli bir şekle sokulması meselesidir. Büyüklü, küçüklü kırkbin küsur köyümüz ve nüfusun % 80 ini teşkil eden köylümüz, şüphesizdir ki düzenli bir çalışma formuna ihtiyaç hissetmektedir. Zira asırların kökleştirdiği köhne çalışma sistemi köylerimiz için yeter degildir.

Yeni Türkiye köylüsünün de, Türk devletinin çalışma sistemile bağdaşması ve yepyeni bir çalışma formuna, özel bir metoda doğru yönelmesi lâzım ve hatta zaruridir.

Coğrafi faktörlerin tamamen etkisi altında bulunan ve çalışma yaşayış bakımlarından birbirinden tamamen ayrı olan köylerimizde bir takım müşterek elemanlar vardır ki bunların düzenlenmesi demek, köy ekonomisini düzenlemek, dolayısıyla köylüye daha refahlı bir hayat temin etmek demektir.

Memleketimizde köyleri - çalışma şekillerine göre - bir kaç kısma ayırabiliriz :

- Tarımsal köyler
- Meyvacı ve bağcı köyler
- Hayvan besleyen köyler
- San'atla uğraşan köyler

a) Tarımsal köyleri ekseriya tarımsal faaliyetlerin inkişaf ettiği ve ekilip biçilecek arazileri bol olan bölgelerde görebiliriz. Bunlara çiftçi köylerde denir. Meyveciliğe pek önem verilmez. Pek az hayvan beslenir.

Tarımsal köyler daha ziyade büyük ve zengin köylerdir. Dağlık ve

ormanlık arazilerde değil, düz, yayla ve ovalarda kurulmuşlardır. (Meselâ Çukurova, ve Konyanın Çumra, Karaman ilçelerine bağlı köyler tarımsal köylerin toplu bulunduğu bölgelerdir. Bu civarda Yarma, Sakyatan, İsmil ve Karkın gibi nüfusları 2000. den yukarı olan köyler..)

Mevzubahis köylerde tarım, meyvecilik ve hayvan besleme şöyledir :

Köy adı	Meyvecilik %	Tarım %	Hayvan besleme %	Diğer işler %
Yarma	5	75	15	5
İsmil	1	80	15	4
Karkın	2	85	7	6
alemdar	3	90	4	3

Yukarıdaki cetvelde görüldüğü gibi Karkın ve Alemdar köyleri, Yarma ve İsmil köylerinden fazla tarımla uğraşmaktadır. Çünkü bu köyler, diğer köylerden daha sulak ve düz arazi üzerindedir. Fakat şurasını belirtiyim ki tarım işleriyle meşgul olan bir köylü aynı zamanda meyvecilik ve hayvancılıkla da uğraşır. Burada esas tarımdır. Yani çiftçiliktir.

Yine ayrı ayrı bölgelerden, tarımsal köyler gurubuna dahil iki köy alalım.

Cihanbeyliye bağlı Celep köyü ve Kulu bucağı ile Kırşehir civarı köylerinde, tarım ile birlikte ona paralel giden birde hayvancılık vardır.

Tarımsal köy halkı daha ziyade iş sahibidir. Başka köylerden gelen işçilerin (aylıkçı ve gündelikçi) olarak çalıştırır. İş mevsimi Hazirandan Eylül'e kadardır. (Hasat mevsimi). Kışın köylü dinlenir durumdadır. Güz ve bahar mevsimleri (Ekim mevsimi) sayılır.

b) Meyvacı köyler:

Bu köyler dağlık ve sulak, bazan kıyı ve ovalık arazilerde kurulmuşlardır. (Ege bölgesi gibi) köylü hemen hemen her mevsimde çalışır vaziyettedir. Arazi sulak, toprak münbit ve köyler birbirine yanaşık olduğu için büyük sanayi merkezleri de buralarda toplanmıştır. Meyvacılık ve bağcılığın yanında şeker, şarap, tütün, kenevir sanayisi de kurulmuştur.

Fakat anadolunun bazı dağlık bölgelerinde toprağın ve az meyvacılığın yeter olmayışı yüzünden köy halkı başka gelir kaynakları aramak üzere civar il ve köylerine işçi olarak akın ederler. (Bozkır ve Mut köyleri gibi) ekonomik hayat bu köylerde normalin altındadır. Köylü fakirdir. Muvasala yolları kapanmıştır. (Hadimin Alata, Taşkent köyleri gibi)

c) — Hayvan besleyen köyler :

Doğu Anadolu köyleri buna bir misaldir. Tarım ve bağcılık yapmağa iklim ve toprak müsait değildir. Uzun yaylalar bayırlar ancak hayvan beslemeğe elverişlidir. Burada köylü (çoban) durumundadır. Büyük sürü sahiplerine tesadüf edilir.

d) — Bunların yanında bir de Sanatlarla uğraşan köyler vardır ki bunlar desticilik (Sille), el tezgâhlâri ile İsparta - Uşak) ipekçilikle, dokumacılıkla (Bursa) uğraşırlar.

Bunların dışında kerestecilik, Odun ve kömürcülük, sebze ve bostancılıkla v. s. ile meşgul olan ve çalışmalarını buna göre ayarlayan köylerde mevcuttur. Fakat bunların yekûnu diğerlerine nisbeten çok azdır.

Bu suretle meşgulliyet sahalarını ve ekonomik bünyelerini az çok incelediğimiz köylerde işverenler, işçi birbirine kaynaşmış gibidir. Erkeğinin yanında köylü kadın orağı, tırpanı eline alır sabahdan akşama kadar çalışır. Buda kâfi görülmezse hariçten gündelikçi tutulur.

Evin geçimi erkeğe âittir. O icabında gurbete çıkar, birkaç ay evine uğramadan çalışır. Bu müddet içinde karısı da boş durmaz, sırtına çocuğunu sararak tarlaya koşar, güneşin altında kavrulur.

Köylü anne bu işleri yaparken köylü kızda ev işlerini görür, yemek (azık) hazırlar, tarlaya iletir. Evin suyunu getirir ve bir tezgah başında oda bütün gün çalışır. Köy çocukları, babalarının gurbete çıktığı andan itibaren evin mutlak reisidir. Hariçle olan işleri görür. Pazara gider, alış veriş yapar veyahut satılacak olanları satar, akşam olunca hayvanları yemler, sürüyü ağıla götürür. Eğer köylü genç okula veya köy enstitüsüne devam ediyorsa bu işler yine köylü anneye düşer.

Ekonomik bünyeleri ve geçim kaynakları normalin altında olan köylerden, zengin ve tarımsal köylere akın yazın başlar. Mevsimin diğer aylarında köylü işçiler büyük şehirlere doğru yönelirler.

Köyde bakkal, berber, nalbant, demirci gibi san'at sahipleri varsa bunlar köylünün de birer yardımcısı yerine geçerler. Meselâ bakkal tütün, tuz, yağ gibi köyün her zaman doğacak ihtiyaçlarını karşılar. Bazı anadolu köylerinde berberler posta işlerini üzerine alırlar. Demirci hem marangoz ve hem arabacılık yapar.

Bazı köylerde tarım kredi kooperatifleri vardır. Bunlar köylünün para ihtiyacını karşılar.

Bir köyde kurulan kooperatif bir kaç köyde içine alır. (Meselâ Konya'ya bağlı Hayroğlu, Karkın köyleri civardaki küçük köy, Abditolu, Dedeoğlu köylerine kredi açarak ani para ihtiyaçlarını giderirler.)

Genel Olarak çalışma hayatını incelediğimiz köylerimiz şüphesiz her bakımdan incelenmeğe ve araştırılmağa değer. Memleketin kalkınması mutlak surette köylerin ekonomiksallı kalkınması olacaktır.

ERMENEK YOLLARI (1)

T. İMSEL'E

Varsın tiren gibi gitmesin atlar,
Yolun tadı çıkmaz konup göçmeden.
O yollar geçilse gönül ne anlar,
Her soğuk pınardan bir su içmeden ?

O yollar yaylâdan, dağlardan geçer;
O yollar ardıçlı, o yollar çamlı.
Baharda her yerden fazla çiçekler,
Güz gelince olur herkesten gamlı.

Kar eksilmez, yelli belleri vardır,
(Kayapınarı) da her dem buz gibi!
(Bıçakçı) vadisi başka diyardır,
(Yellibel) kasımken o nevrüz gibi.

Açık mavi akar (Göksu) yun kolu;
(Köprü) eski devrin şaheseridir.
Obalar, sürüler karşılar yolu,
Yürükler yaylânın sahipleridir.

Bin renge bürünmüş (Deki çatı) var,
Suyu nazlı akar, hoş öter kuşu.
Bü yola ömrünü vermiş ne canlar,
Ne belleri bükmüş (Meliz) yokuşu !

İlk sıla kokusu (Farsak) çeşmesi !
Yeşil Ermenek'in kapısı (keben).
Orda kavuşmanın sonsuz neş'esi,
Orda vedalaşır gurbete giden.

Yollarda ağaçlar başka ruh taşır;
Baltadan, ateşten çok çekmiş çile.
- Besbelli yanıklar çabuk anlaşır -
Dost oldum onlarla ben gide, gele.

Sılaya dönerken candan bir bakış
Geçer aramızda uzunca müddet;
Anlarım, onlara ne yapmış bu kış,
Onlar görür, bana ne etmiş gurbet !

Ermenek yolları sürer günlerce;
Arkada türküler söyler kiracı... (2)
Bir pınar başında uyunur gece,
Seherde geçilir ilk dağ yamacı.

Eller gibi yoktur birden kavuşmak:
Vuslat, yudum yudum içilir orda !
Yollar yavaş yavaş sarılan yumak;
Hasret damla damla zehirdir orda...

Ankara : 1943

MEHMET ÇINARLI

(1) Ermenek'i Karaman'a bağlayan, yaya ve hayvanların geçmesine mahsus yollar.

(2) Kiracı = Sürücü

KÖYDE BEN

HAŞMET SEZGİN

Güneşin son rengiyle boyanırken mor dağlar,
Ovaya veda eder çingırağın son sesi.
Uzaklarda bir kaval durmadan ağlar ağlar,
Sarar gönlü akşamın hüzün dolu nefesi.

Tarlalar nurlanmağa başlamadan çok önce,
Kalk borusunu çalar çırpınarak horozlar,
Sabah öyle bir ses ki duyulur ince ince;
Aynı şeylerle dolu yepyeni bir gün başlar.

Erkekler, genç kadınlar orağı kapacaklar,
Çocuklar gübrelikte kir kılacak kirine,
Karakaçan karabaş nazire yapacaklar,
Muazzam sesleriyle durmadan birbirine.

İçimde dolup taşan bilmediğim bir acı,
Görülür bana her gün başka başka biçimde.
Bir yeknesak hal bana gelmeyecek yabancı,
Bir devamlı inkılâp yapabilsem içimde.

H O Ş

YILDIRIM KUZUM

Şu dünyanın sevincinden,
Gülsek te hoş, gülmesek te;
Elemi, kederini
Bilsek te hoş, bilmesek te.

Çok katlandık cefasına,
Eremedik vefasına,
Bundan sonra sefasına,
Dalsak ta hoş, dalmasak ta,

Zevk sürmedik doya doya,
Günler bitmez saya saya,
Vallah dostlar bu dünyaya,
Gelsek te hoş, gelmesek te.

Sanmayın ki dardım yeni,
Felek alçak görmüş beni,
Şimdengerü göz selini,
Silsek te hoş, silmesek te.

Elem, keder duya duya,
Dalımş gibi bir rüyaya,
Gelmişiz biz şu dünyaya,
Ölsek te hoş, ölmesek te.

PİŞMANLIK

YUSUF TALİ

Ne çocukluktur, etmişim,
Düşünmüşüm kara kara..
Bir bahar akşamı gibi
Omuz vermişim dağlara..

Ne hayra yormuşum düşü,
Başıma vurmuşum taşı.
Nasıl görmüş-isem kış
Öyle bakmışım bahara..

Artık göze düştü gayret
Gönül günler boyu sabret.
İki çizgiden ibaret
Göreceğimiz manzara..

Ah ne hallere düşmüşüm
Ne hayallere düşmüşüm.
Heyhat, boş yere düşmüşüm
Geçit vermez dalgalara.

BOZ KIRIM

ŞÜKRÜ TUNCER

Bozkırımın yamaçları gölgeli
Sen ne güzel ilçesin Bozkırım
Derelerin ovaların dalgalı
Sen ne güzel bir ilçesin Bozkırım

Yaz gelince gölgelenir yamaçlar
Bahar olur hep yeşerir ağaçlar
Kayaların üzerinde boz taşlar
Seyreylemek ne hoş olur Bozkırım

Koyun kuzu su yolundan atlarken
Deyirmenci su yolunu beklerken
Bekçilerin bağ ve bostan beklerken
Ne hoş olur seyreylemek Bozkırım

Bahar olur sende bayram edilir
Dağlarında koyun kuzu güdülür
Dağ yolunda karlı sular içilir
Ne hoş olur sende gezmek Bozkırım

Kış gelince derelerin buz bağlar
Bahar olur yeşillenir hep dağlar
Sana hasret olan içinden ağlar
Bu ağlamak varmayınca dinmez Bozkırım

Her dağından akup inen deren var
Her ilçeden eksik kalan neren var
Sen söyleki sarılacak yaram var
Sarmak için canım feda Bozkırım,

Halkevine izafeten İmtiyaz sahibi ve
Umumî neşriyat müdürü : Halkevi reisi

ŞAHABETTİN UZLUK

YENİ KİTAP BASİMEVİ — KONYA 1947
